

פרשת בלק

וַיֵּרָא בָּלַק בֶּן צְפוּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי. וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב הוּא וַיִּקְחַ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זַקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יִלְחַכּוּ הַקְּהֵל אֶת כָּל סְבִיבֹתֵינוּ בְּלַחֲךָ הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלַק בֶּן צְפוּר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא.

וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל בַּלְעָם בֶּן בְּעוֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל הַנֶּהָר אֲרָץ בְּנֵי עַמּוֹ לִקְרֹא לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עִם יִצְחָק מִמְצָרִים הִנֵּה כֹסֶה אֶת עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יוֹשֵׁב מִמְּלִי. וְעַתָּה לָכֵה נָא אֶרֶץ לִי אֶת הָעָם הַזֶּה כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוּלַי אוּכַל נִכֵּה בוֹ וְאֶגְרָשְׁנוּ מִן הָאָרֶץ כִּי יַדְעִתִּי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר וְיֹאָר. וַיִּלְכוּ זַקְנֵי מוֹאָב וְזַקְנֵי מִדְיָן וַיִּקְסְמוּ בַיָּדִים וַיָּבִיאוּ אֶל בַּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבַר בָּלַק. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבֹּתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹר ה' אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בַּלְעָם. וַיָּבִיאוּ אֱלוֹהִים אֶל בַּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ. וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל הָאֱלוֹהִים בָּלַק בֶּן צְפוּר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי. הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמְצָרִים וַיִּכַּס אֶת עֵין הָאָרֶץ עַתָּה לָכֵה קְבֵה לִי אֶתוֹ אוּלַי אוּכַל לְהִלָּחֵם בוֹ וְגִרְשָׁתִיו. וַיֹּאמֶר אֱלוֹהִים אֶל בַּלְעָם לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא. וַיִּקַּם בַּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרֵי בָלַק לְכוּ אֶל אֲרָצְכֶם כִּי מֵאֵן ה' לְתַתִּי לְהִלָּךְ עִמָּכֶם.

וַיִּקְוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבִיאוּ אֶל בָּלַק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בַּלְעָם הִלָּךְ עִמָּנוּ. וַיִּסַּף עוֹד בָּלַק שְׁלַח שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים מֵאֲלֵהוּ. וַיָּבִיאוּ אֶל בַּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלַק בֶּן צְפוּר אֵל נָא תִמְנַע מִהִלָּךְ אֵלַי. כִּי כַבֵּד אֶכְבְּדְךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וְלִכְהָ נָא קְבֵה לִי אֶת הָעָם הַזֶּה. וַיַּעַן בַּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל עַבְדֵי בָלַק אִם יִתֵּן לִי בָלַק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לְעַבֵּר אֶת פִּי ה' אֱלוֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוּלָה. וְעַתָּה נִשְׁבוּ נָא בְּזֶה גַם אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאֲדַעְהָ מֵהַ יִסַּף ה' דְּבַר עַמִּי. וַיָּבִיאוּ אֱלוֹהִים אֶל בַּלְעָם לִילָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֶךְ אִתָּם וְאֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אַתּוֹ תַעֲשֶׂה.

וַיִּקַּם בַּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיִּחַבֵּשׁ אֶת אֶתְנוֹ וַיִּלָּךְ עִם שָׂרֵי מוֹאָב. וַיַּחַר אֵף אֱלוֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְיַצֵּב מִלְּאָף ה' בַּדֶּרֶךְ לְשֹׁטֵן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל אֶתְנוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ... וַיִּגַּל ה' אֶת עֵינָיו בַּלְעָם וַיֵּרָא אֶת מִלְּאָף ה' נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחָרְבוּ שְׁלִפָּה בַיָּדוֹ וַיִּקַּד וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְאֶפְיוֹ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִלְּאָף ה' עַל מָה הִכִּיתָ אֶת אֶתְנֶךָ זֶה שְׁלוֹשׁ רַגְלִים הִנֵּה אֲנִי יֹצְאֵתִי לְשֹׁטֵן כִּי יֵרֵט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי. וַתִּרְאֵנִי הָאֶתְוֹן וַתֵּט לְפָנַי זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים אוּלַי נָטַתָּה מִפְּנֵי כִי עַתָּה גַם אֶתְכֶה הַרְגַתִּי וְאוֹתָהּ הַחַיִּיתִי. וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל מִלְּאָף ה' חֲטָאתִי כִי לֹא יַדְעִתִּי כִי

אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי. ויאמר מלאך ה' אל בלעם לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תדבר וילך בלעם עם שרי בלק.

וישמע בלק כי בא בלעם ויצא לקראתו אל עיר מואב אשר על גבול ארנן אשר בקצה הגבול. ויאמר בלק אל בלעם הלא שלח שלחתי אליך לקרא לך למה לא הלכת אלי האמנם לא אוכל כבדך. ויאמר בלעם אל בלק הנה באתי אליך עתה היכול אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישים אלוהים בפי אתו אדבר. וילך בלעם עם בלק ויבאו קרית חצות. ויזבח בלק בקר וצאן וישלח לבלעם ולשרים אשר אתו... ויקר אלוהים אל בלעם ויאמר אליו את שבעת המזבחות ערכתי ואעל פך ואיל במזבח. וישם ה' דבר בפי בלעם ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר. וישב אליו והנה נצב על עלתו הוא וכל שרי מואב. וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה'... ויאמר בלק אל בלעם מה עשית לי לקב איבי לקחתיך והנה ברכת ברך. ויען ויאמר הלא את אשר ישים ה' בפי אתו אשמר לדבר. ויאמר אליו בלק לך [לכה] נא אתי אל מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצהו תראה וכלו לא תראה וקבנו לי משם. ויקחהו שדה צפים אל ראש הפסגה ויבן שבעה מזבחות ויעל פך ואיל במזבח. ויאמר אל בלק התיצב פה על עלתך ואנכי אקרה פה. ויקר ה' אל בלעם וישם דבר בפי ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר. ויבא אליו והנו נצב על עלתו ושרי מואב אתו ויאמר לו בלק מה דבר ה'. וישא משלו ויאמר קום בלק ושמע האזינה עדי בנו צפר... ויאמר בלק אל בלעם גם קב לא תקבנו גם ברך לא תברכנו. ויען בלעם ויאמר אל בלק הלא דברתי אליך לאמר כל אשר ידבר ה' אתו אעשה. ויאמר בלק אל בלעם לכה נא אקחך אל מקום אחר אולי יישר בעיני האלוהים וקבתו לי משם. ויקח בלק את בלעם ראש הפעור הנשקף על פני הישימן... וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו. וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שכן לשבטיו ותהי עליו ריח אלוהים. וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר שתם העין. נאם שמע אמרי אל אשר מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים.

ויחר אף בלק אל בלעם ויספק את כפיו ויאמר בלק אל בלעם לקב איבי קראתיך והנה ברכת ברך זה שלש פעמים. ועתה ברח לך אל מקומך אמרתי כבד אכבדך והנה מנעך ה' מכבוד. ויאמר בלעם אל בלק הלא גם אל מלאכיה אשר שלחתי אלי דברתי לאמר. אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי יהוה לעשות טובה או רעה מלבי אשר ידבר ה' אתו אדבר. ועתה הנני הולך לעמי

לְכֹה אִיעָצְךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְךָ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בְּלַעַם בְּנוֹ בְּעַר
וַנְּאִם הַגִּבֹּר שְׂתֵם הָעַיִן... וַיִּקַּם בְּלַעַם וַיִּלָּךְ וַיֵּשֶׁב לְמִקְמוֹ וְגַם בָּלַק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ.

במדבר רבה, בלק כ, א: וירא בלק בן צפור, זה שאמר הכתוב (דברים לב) "**הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט**". לא הניח הקדוש ברוך הוא לעובדי כוכבים פתחון פה לעתיד לבוא לומר שאתה רחקתנו. מה עשה הקדוש ברוך הוא? כשם שהעמיד מלכים וחכמים ונביאים לישראל כך העמיד לעובדי כוכבים.

העמיד שלמה מלך על ישראל ועל כל הארץ וכן עשה לנבוכדנצר, זה בנה בית המקדש ואמר כמה רננות ותחנונים וזה החריבו וחרף וגדף ואמר (ישעיה יד) אעלה על במתי עב. נתן לדוד עושר ולקח הבית לשמו ונתן להמן עושר ולקח אומה שלימה לטובחה. כל גדולה שנטלו ישראל את מוצא שנטלו האומות, כיוצא בה העמיד משה לישראל ובלעם לעובדי כוכבים ראה מה בין נביאי ישראל לנביאי עובדי כוכבים נביאי ישראל מזהירין את ישראל מן העבירות.. ונביא שעמד מן הגוים העמיד פרצה לאבד את הבריות מן העולם. **לכך נכתבה פרשת בלעם להודיע למה סלק הקדוש ברוך הוא רוח הקדש מעובדי כוכבים שזה עמד מהם וראה מה עשה.**

רמב"ם יד החזקה- הלכות תשובה פרק ה': (א) רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו הוא שכתוב בתורה הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע כלומר הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע וכיון שכן הוא פן ישלח ידו: (ב) אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומה"ע ורוב גולמי בני ישראל שהקב"ה גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע אין הדבר כן אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם או חכם או סכל או רחמן או אכזרי או כילי או שוע וכן שאר כל הדעות ואין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה

בבלי, מסכת שבת קנו: "האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא. אמר רבי אשי: אי אומנא, אי גנבא, אי טבחא, אי מוהלא." (תרגום: מי שנולד במזל מאדים, יהיה אדם שופך דמים: רופא, שודד, שוחט, מוהל).

אקזיסטנציאליזם הוא הומניזם / ז'אן פול סארטר, סיכום הרעיונות העיקריים: סארטר הניח

שהמפתח להבנת ההגות האקזיסטנציאליסטית הוא בקבלת העיקרון כי "**הקיום קודם למהות**" דהיינו, עצם הקיום של אדם קודם **אפריורי** לקבלת משמעות בחיים. במילים אחרות, ניתן לומר כי מטרת בחיים, אופי וכדומה הם דברים שהאינדיבידואל רוכש בעצמו ואינם מותנים מראש. סארטר הסביר זאת כך: "מה פירוש הדבר שהאדם קודם למהות? פירושו שהאדם ראשית כול קיים, פוגש את עצמו, מפציע בתוך העולם, ורק לאחר מכן הוא מוגדר"

גישתו של סארטר יוצאת נגד אנשים אשר נעזרים במה שסארטר מכנה "תירוצים **דטרמיניסטיים**". סארטר טוען כי אנשים חייבים לקחת **אחריות** על התנהגותם. סארטר מגדיר "**חרדה**" כרגש שאנשים חשים ברגע שהם מבינים כי יש להם אחריות, לא רק כלפי עצמם, אלא גם עבור שאר האנשים. לדידו, החרדה מאפשרת לאנשים להבין את ההשלכות של המעשים שלנו כלפי האחרים, ומאפשרת לנו לערוך הכרעות בחיים תוך הכרה בהיותנו חופשיים לבחור. זאת מאחר שהאדם "**נידון להיות חופשי**": נידון מכיוון שהוא לא ברא את עצמו; וחופשי, בכל זאת, מכיוון שמרגע שהוא הושלך לעולם הוא אחראי לכל מעשיו."

שיעור לעילוי נשמת דניאלי זוננפלד ע"ה